

Cumhuriyet

DERGİ

PARASIZ PAZAR EKİ

ANTARKTİKA'DA...

İngiliz kaşif Sir Shackleton, 27 kişilik mürettebatıyla Güney Kutbu'nu geçmeye kalkıştı. Yüzyılın en inanılmaz hikâyesiydi...

■ 12. SAYFADA



BAHARAT VE SEKS

Mısır Çarşısı'nda en çok satılanlar afrodisyaklar... Kırk çeşit baharat Viagra'yla yarışırılıyor ama bilim onları yalanlıyor.

■ 18. SAYFADA



YIKAMIYORSAN YAKARSIN VE...

İstanbul Süleymaniye'de birbiri ardına yanan üç ev de aynı cadde üzerindedir. Yangından kalanlar yoksul semt sakinlerince yakacak olarak toplandı. Belediye, otopark ruhsatı vermekte sakınca görmedi. Ama onay "yüksek" yerlendendi...

OKTAY EKİNCİ

Tarih 31 Ağustos 1998... 55. Hükümet'in Bayındırlık ve İskân Bakanı Yaşar Topçu, Karadeniz kıyı yolu projesi için Sinop ilinde bürokratlar ve partililerle birlikte inceleme gezisinde...

Yenikent Beldesi Belediye Binası'ndaki görüşmeler sırasında Gerze Belediye Başkanı Durmuş Çetin söz alıyor ve ilçesindeki "yol sorununu" anlatırken Bakana şunları söylüyor:

- Efendim, tarihi evler yüzünden yolları genişletemiyorum. Evleri de tarihi olduğu için yıkamıyorum..."

Bu yakınma üzerine araya giren Bayındırlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Ünal Mesci, Bakan Topçu'nun ve herkesin önünde Gerze Belediye Başkanı'na şu tavsiyede bu-

lunuyor:

"- Yıkamıyorsan, o zaman yakarsın..."

Yine Belediye Başkanı'nın "içinde insanlar oturuyor, oturmasa kolay" şeklindeki "nazaretini" de geçerli saymayan müsteşar yardımcısı, yol açma sorununu çözmek üzere beklediği "kahramanlık" için de devlet adına şu sözü veriyor:

"- Yiğitlik senden olacak, mermi bizden olacak..."

Bayındırlık Bakanı ve çok sayıda resmi zevatın tanıklığı altında gerçekleşen bu konuşmalar, 1 Eylül 1998 tarihli Hürriyet gazetesinde yayımlandı. Türkiye Tarihi Evleri Koruma Derneği Başkanı Perihan Balcı ile Mimarlar Odası'ndan başka tepki gösteren pek olmadı.

Ben de Cumhuriyet'teki ÇED Köşesi'nde "Yıkamıyorsanız, Yakın" başlıklı bir yazı ile *Devamı 2. sayfada*



12 gün içinde ardı ardına yanan üç evin üçü de aynı cadde üzerindeydi. Enkaz temizlendikten sonra evlerin yerini otoparklar aldı. Belediye ruhsat vermektten çekinmedi...

1. Sayfanın devamı

"hukuk devleti temsilcilerini" göreve çağırılmışım (13 Eylül 1998). Yasalarımızda suç sayılan bir fiili açıkça önerdiği ve hatta "teşvik" ve "tahrik" ettiği için müsteşar yardımcısı hakkında, aynı suçu "tarihi evlerde insan oturmasa yakması kolay" diyerek savunduğu için de belediye başkanı hakkında yasal işlem yapıp yapılmaya çağımı sormuş ve "bekleyeceğimizi" söylemişim...

Tahmin edilebileceği gibi, beklediğimiz haber bir türlü gelmedi ama yaklaşık iki ay sonra İstanbul'un tarihi Süleymaniye semtindeki "eski eser" evlerin yandığı haberleriyle irkildik.

Önce 12 Kasım 1998 gecesi sabaha karşı, ardından 17 Kasım gecesi ve aynı saatlerde, peşinden de 24 Kasım'da ve yine sabaha karşı... 12 gün içinde üç ahşap ve tarihi ev yandı. Üstelik üçü de Süleymaniye'nin ana arterlerinden 16 Mart Şehitleri Caddesi'nde ve üçü de vaktiyle İstanbul Üniversitesi'nin mülkiyetine devredilerek "koruma projesi kapsamına" alındıklarına dair üzerlerinde tabela bulunan "tescilli" evler...

Peki, buldukları caddeden yangının çıkış saatlerine, mülkiyetlerinden cinslerine kadar bütün bu benzerlikler sadece "rastlantı" olmayacağına göre, acaba "yakılma" gerekçeleri ne olabilirdi? Hele, üçünün de sahibi olan İstanbul Üniversitesi'nin böylesi bir davranışta asla bulunamayacağı da ortadayken...

Bu sorunun yanıtını aynı günlerde en açık ve "cesur" bir şekilde "basın" verdi. Cumhuriyet'i aynı tutarsak, özellikle Hürriyet gazetesinin yeni yayına başlayan "İstanbul" eki yöneticilerini, yazarlarını ve habercilerini bu konuda kutlamak gerekiyor.

Ardı ardına yaptıkları haber ve yazı destekli yayınlarla, Süleymaniye semtine göz diken "otopark mafyasına" dikkat çektiler. Her biri önceki yıllarda yanan bir tarihi konanın arsasında işletilen paralı otoparkların "nasıl ruhsat alabildiklerini" sorgulayarak belediye ve valilik yetkililerinin üzerlerine gittiler...

Tarihe duyarsız belediye

Bu ısrarlı yayınlar üzerine Valilikçe başlatılan soruşturmalar sonucunda ise kültürden sorumlu Vali Yardımcısı Fahir Işıksız başkanlığında Emniyet, İtfaiye, Kültür ve Tapu Kadastro müdürlüklerinin ortaklaşa hazırladıkları bir rapor, temel sorunun "belediye yönetimindeki tarihe duyarsızlık" olduğunu açıkça belgeliyordu.

Sinop'un Gerze ilçesindeki belediye yönetimi yol genişletmek için cesaret edip tarihi evleri yakamamıştı ama İstanbul'un Eminönü ilçesindeki belediye yönetimi, "yakılan" tarihi evlerin yerinde otopark işletmeciliğini adeta özendiriyor ve buna sürekli izin veriyordu.

Üstelik, aynı kültür düşmanı otoparklardan "izin karşılığı" alınan paralar da adı Eminönü Hizmet Vakfı olan ve başkanlığını da Belediye Başkanı Ahmet Çetinsaya'nın yürüttüğü özel bir kuruluşun kasasına giriyordu.

Yani, amacı "Eminönü'ne hizmet" olan bir vakıf, bu tarihi ilçeye kimlik veren kültürel mirası korumak bir yana, aynı mirası otoparka dönüştürerek yasadışı rant elde eden ve kente karşı açıkça suç işleyen çevrelere destek veriyor, onların hukuk dışı konumlarını "para karşılığında meşrulaştırıyordu.

Vali Erol Çakır'a "gereğini yapması"

'Faili meçhul' yangınlar

Üst düzey bir bürokrat, tarihi evler nedeniyle yol genişletememektan yakınan bir belediye başkanına "Yıkamıyorsan, yakarsın" dedi. Süleymaniye'de koruma altına alınan evlerin birer birer yanması, yerlerini otoparkların alması bir tesadüf mü?



Yangın sonrasında tarihi eve ait arsanın otoparka dönüşebilmesi için gerekli boşaltma işlemi de yoksul semt sakinlerine yakacak sağlıyor.

Fotografilar: UĞUR DEMİR

Renkli Fotografilar: MURAT ÖZDEMİR



İçinizdeki rant canavarını durdurun!..



Süleymaniye semtindeki yangın ve odun talanıyla temizlenen eski eser parsellerinde belediyeye bağış ödeyerek çalışan paralı otoparklar...

➔ yöneticileri hakkında yasal işlem yapılması istenilen raporda, “çözüm” için de öneriler var...

Örneğin, Koruma Kurulu'nun Süleymaniye SİT alanı içinde “kuruldan izinsiz otopark düzenlenemeyeceği” yönündeki 2 Aralık 1998 tarihli kararı derhal uygulanmalı.

Daha da köklü önlem olarak, yıllardır tavsatılan ve belediyenin “yasal görevi” olmasına rağmen yerine getirmediği “Koruma Amaçlı İmar Planı” bir an önce hazırlanarak yürürlüğe sokulmalı.

Böylece Süleymaniye’de artık “tarihi binalar yansa bile yerlerinin otoparka dönüşmeyeceği” kuralı planlı ve kesin hükümlerle güvenceye alındıktan sonra, ilgili tüm kesimler ellerindeki tüm olanakları artık bu tarihi semti koruma ve yaşatma projelerine kullanmalı...

“Yoksulluk” mafyaya güvence

Süleymaniye yangınlarıyla birlikte yeniden açığa çıkan, ancak Valilik raporlarında yer almayan bir başka önemli gerçeğe de biz değinerek bu yazıyı noktalayalım.

Konuya ilgi duyanlar, haklı olarak şu “ayrıntıyı” da merak ediyor ve soruyorlar:

“İtfaiye çoğu kez bina tümüyle yanmadan yangını söndürüyor. Yani geriye aslında boş arsa kalmıyor, kısmen yanmış, ancak hâlâ ayakta olan ahşap bina kalıyor. Peki, bu bina nasıl tümüyle yakılıyor? Tümüyle ortadan kaldırılırken neden müdahale edilmiyor; suçlular neden yakalanmıyor?..”

İşte bu sorunun yanıtı da Süleymaniye’de asıl yaşanmakta olan “dramın” tartışılması demek. İstanbul’un bu gibi tarihsel semtleri yıllardır yoksulların, çaresizlerin ve işsizlerin de bir barınağı, kent içindeki sığınma yuvası.

Yangınların genellikle “kış ayları” başında ve hatta soğuk kış günlerinde çıkması da yoksul ve çaresiz insanların “yakacak gereksinimleri” için baş vurdukları ahşap binaları sökme eylemlerinden yararlanma olanağını sonuna kadar kullanma amacından kaynaklanıyor...

Bu sayfalarda gördüğünüz ve önceki benzer yangınlar sonrasında tarihi binaya ait ahşap parçaların mahalle sakinlerince ve çoluk çocuk, genç, yaşlı tüm aile bireyleri tarafından nasıl sökülüp “odun” olarak evlere taşındığını belgeleyen fotoğraflar, kentsel korumanın ancak “insanların da yoksulluğa karşı korunmasıyla” birlikte başarıya ulaşabileceğinin çarpıcı belgeleri değil midir?

Fotoğrafları çeken mimar Murat Özdemir, aslında bir yağmayı değil, bir “kültür bunalımını” da belgelemiş olmakla tarihe geçecek bir uyarıyı yapmıştı. Nitekim, Fatih Belediyesi’nin UNESCO ve Avrupa Birliği’nden de önemli destekler alarak başlattığı Fener-Balat semtleri koruma ve rehabilitasyon projesinde, öncelikli amaç; “tarihsel bölgeyi insanlarıyla birlikte yaşatmak ve kalkındırmak” olması da işte bu fotoğraflardaki gerçeğin kültür politikalarında öncelikle dikkate alınmasının da umut verici bir örneği oldu...

Ne diyelim? Darısı Süleymaniye’nin başına...

Elbette eğer Eminönü Belediyesi de rant peşinde koşmak yerine, tarihe ve topluma karşı sorumluluk içinde hareket edebilirse... ve yine elbette eğer Valilik de gerçekleri yansıtan duyarlı raporlar karşısında gerilim yaratmak yerine, kültürel mirasın korunmasıyla ilgili yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesinde üzerine düşeni yapabilirse...

Bekliyoruz... ◀

